ಕೆಳದಿ ಗುಂಡಾಜೋಯಿಸ್*

ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ ಕಾಲದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳು

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರದ ಪತ್ರಾಗಾರ ಇಲಾಖೆ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಡಾ. ಜಿ.ಎಸ್. ದೀಕ್ಷಿತ್, ಡಾ. ದೇಶಿಕಾಚಾರ್ ಹಾಗೂ ಡಾ. ಕಾಮತ್‌ರವರು ನಾನು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ತಾಳೆಯೋಲೆ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳನ್ನೂ ಶೇಖರಿಸಲು ಸೂಚನೆ ನೀಡಿದ್ದರು. ಆಗ ದೊರೆತ ಪೂರ್ಣ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕೆಳದಿ ಸಂಶೋಧನಾಲಯದಲ್ಲಿರಿಸಿದೆ. ಈ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್, ಸರ್ ಸಿ. ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರಿ, ಸರ್ ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ, ಸರ್ ಮಿರ್ಜಾ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್, ತಂಬೂಚೆಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದವರ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಸ್ವಹಸ್ತಾಕ್ಷರ ಪತ್ರಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ. ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಕುರಿತು ಬೆಳಕು ಬೀರುವ ಹಾಗೂ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಹಸ್ತಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

I ೧. ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರು ಸರ್ ಮಿರ್ಜಾ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್‌ರವರಿಗೆ ದಿ. ೧೨-೫-೧೯೪೧ ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ.

೨. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ದಿ. ೨೧-೬-೧೮೨೪ ರಂದು ಕವಲೇದುರ್ಗ ಮಂಡಗದ್ದೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಅಮಿಲ ತಿಮ್ಮಪ್ಪರಾಜಯ್ಯಗೆ ಬರೆಸಿದ ನಿರೂಪ.

೩. ಶ್ರೀ ಕಂಠೀರವ ನೃಸಿಂಹರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಹಾಗೂ ದಳವಾಯಿ ದೇವರಾಜೇ ಅರಸಿನವರ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕುಮಾರ್ತಿ ಕೆಂಪು ಚೆಲುವಾಜಮ್ಮಣಿರವರ ವಿವಾಹ ಆಮಂತ್ರಣ ಪತ್ರಿಕೆ.

೪. ಶ್ರೀಮದ್ಯುವರಾಜರ ವಿವಾಹ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರುಗಳ ೨೦ ಸೇರು ಸಣ್ಣಕ್ಕಿ ಲವಾಜಮಾ ತಪ್ಸೀಲು ಪಟ್ಟಿ.

II ೧. ಭಾರತದ ಗೌರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಸರ್. ಸಿ. ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರಿರವರು ಮಾಜಿ ದಿವಾನ್ ಸರ್. ಮಿರ್ಜಾ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್‌ರವರಿಗೆ ೩-೧೨-೧೯೪೬ ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ.

೨. ಶ್ರೀ ತಂಬೂಚೆಟ್ಟಿರವರು ಸರ್. ಮಿರ್ಜಾ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ರವರಿಗೆ ದಿ. ೧೮-೯-೧೯೩೧ ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ.

೩. ಅವರೇ ಮಿರ್ಜಾರಿಗೆ ಬರೆದ ೩-೬-೧೯೩೨ರ ಪತ್ರ.

೪. ಸರ್. ಪಿ.ಎಸ್. ಶಿವಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್ ಸರ್ ಮಿರ್ಜಾಇಸ್ಮಾಯಿಲ್‌ರವರಿಗೆ ೨೦-೪-೧೯೪೧ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ.

III ೧. ಸರ್. ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ೧೮-೯-೧೯೦೧ರಂದು ತಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ.

* ಕೆಳದಿ, ಸಾಗರ ತಾಲೂಕು,

೩. ಸರ್ ಎಂ.ವಿ. ಅವರು ೮-೧೧-೧೯೦೭ ರಂದು ಮಾಧವರಾಯರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ I ೧, II ೧ ಮತ್ತು ೩ ಮತ್ತು III ೩ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ ಪತ್ರ :

My dear Sir Mirza Ismail,

I have already told you in person with what great regret I have received the intimation conveyed in your note of the 7th instant that you wish to withdraw from the office which you have filled with such conspicious ability since you took it up in May 1926.

I fully realize how deeply attached you were to my late uncle and how you have been feelling ever since his death how difficult it was to carry on without his constant counsel and support. I am grateful to you that you have contiuned your great services to the state under these conditions for so many months.

I need hardly say that I shall do everything I can to meet your wishes in respect of the matters refered to in your note.

Yours Sincerely
Jayachamaraja Wodeyar

II (a) **ಸರ್. ಸಿ. ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರಿರವರ ಪತ್ರ –**

My dear Sir Mirza,

Who can question and no wonder Sir Arther Lothian complimented you on your capacity for friendliness ? Other wise how could you have tolerated me and thought kindly of me in spite of my—— may be involuntary—— churlishness in not being at home on both the occasions you tried to find me and in being too late when I tried to see you at the Hyderabad guest house ? I join Sir Arther Lothia in Considering it a price of good luck and misdeed that H.E.H. has you to guide the affairs of the State.

Yours affectionately!
C. Rajagopalachar

How I wish I had an Indian State to look after where there is no democracy and no committees and other hurdles to cross over before you could do a single usefulthing.

II (c) **ತಂಬೂಚೆಟ್ಟಿರವರ ಪತ್ರ –**

My dear Sir Mirza Ismail,

In appreciation of the invaluable and distinguished services rendered by you to the palace for eighteen years as His Highness's Assistant Secretary, Huzur Secretary and Private Secretary and subsequently to His Highness's and the State as the Dewan of Mysore for six years, it is his Highness's pleasure that you should, when His Highness's graciously permits you to retire receive as a special case a pension of Rupces Two thousand per mensem.

Yours Sincerely
Thomboo Chetty

III (b) **ಸರ್ ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರ ಪತ್ರ.**

10 Queens Gardens
Poona November 8th 1907

My dear Mr. Madhav Rao,

I am much obliged to you for your courtesy in sending me a copy of your Dussara address. I read it with great interest as soon as it was published.

I take this opportunity to refer to your kind enquiries through Mr. Ramaiya when your Message reached me, my, first mistake was to seek an interview and discuss the situation with you ; best that feeling soon wore away.

I am despair to retire from service here as soon as they will let me but it appears to me unwise—— my part to take up service elsewhere, I know my ——— in mysore will be very pleasant. My work will be work admitted (unofficial) surroundings. At the time the Mysore appointment had great auhorities for me but now on account of age (I am now on the worry side of forty six) and circumstances. I have decided not to be a candidate. Need I say that this decision has lost me— — ——

I nevertheless feel deeply grateful for this fresh proof of your desire to—— me writh your——

This is the second time you have done me this signal honours within the past few years.

I have read with great satisfaction the accounts of the many sided activities of your administration and particularly of the growing feeling of——& trustfulness noticiable in——side in the relations between His Highness government and the people.

Praying that those relations may grow to the losting credit of your administration.

I ever am,

yours Sincerely
M· Visweswaraya

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವದ ಇತರೆ ಪತ್ರಗಳು

ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ೨೮-೪-೧೮೭೫ರಂದು ಊಟಿಯಿಂದ ಬರೆದ ಕಾಗದ, ಮೈಸೂರು ಲೇಕ್ ವ್ಯೂನಿಂದ ಬರೆದ ವರದಾಚಾರ್ಯರ ಪತ್ರ, (೧೨-೧೦-೧೯೨೮), ಮೈಸೂರು ಚೀಫ್ ಕಮೀಷನರ್ ಆಫೀಸಿನಿಂದ ೨೭-೧-೧೮೮೦ ರಂದು ದರೋಡೆಕೋರ ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ರೂ. ೫೦೦/- ಇನಾಂ ಘೋಷಿಸಿ ಹೊರಡಿಸಿದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆ (ಇದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿದೆ.) ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ರವರು ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಹೊರಡಿಸಿದ ಸುತ್ತೋಲೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿದೆ.)ನಗರ (ಬಿದನೂರು) ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ಸ್ಟೋಕ್ಸ್‌ರವರು ಸರ್ ಸಾಯರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ, ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ರೈಲು ಸಂಚಾರದ ಯೋಜನೆಗೆ ಕಾಸರವಳ್ಳಿ ಸಾಹುಕಾರರು ನೀಡಿದ ಸಾಲ ಕುರಿತು ಸಂಗತಿಗಳು,[1] ೧೯೨೭ ರಂದು ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಗಂಧದ ಕೆತ್ತನೆ ಕುರಿತು ನೀಡಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ಲೇಡಿ ವೇವೆಲ್, ಎಡ್ಮಂಡ್ ಹಾಗೂ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರು ಕೆಳದಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುವ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರಗಳು, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜಕುಮಾರರು ಸೊರಬಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದು, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಗ್ರಾಮಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ಮೈಸೂರಿನ ಕಾಶೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರಿಂದ ೧೯೧೦ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಮಹಾ ಯಾತ್ರಾಕ್ರಮ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ ಚಾರ್ಜು ಗಳ ಪಟ್ಟಿ,[2] ನೆಹ್ರೂ, ಅಮೇರಿಕಾ ರಾಯಭಾರಿ ಡಲ್ಲೆಸ್ ಜೋಗದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳು,[3] ದಿವಾನ್ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ಜೋಗ ಜಲಪಾತದಲ್ಲಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಅಂಶಗಳು,[4] ಡಾ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಆಚಾರ್ಯರವರಲ್ಲಿರುವ

---

1 ಮಂಜುವಾಣಿ (ಧರ್ಮಸ್ಥಳ) ಜೂನ್ ೧೯೮೮ರ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ನನ್ನ ಲೇಖನ ನೋಡಿರಿ, ಧರ್ಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ಹಳೆಯ ಕಾರುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಇದೆ.

2 ಲವಾಜಮಾ ಪಟ್ಟಿಯಂತೆ ಇವೂ ಬೆಲೆಗಳ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಆಕರಗಳಾಗಿವೆ.

3 ಇವುಗಳ ಛಾಯಾಚಿತ್ರ ಮತ್ತಿತರೆ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಶ್ರೀ ಜಿ.ವಿ.ಕೆ. ರಾಯರಲ್ಲಿವೆ.

4 ಪ್ರವಾಸಿಗಳು ಸೌಂದರ್ಯ ವೀಕ್ಷಣೆ ಕೈಗೊಂಡರೆ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ವಿದ್ಯುದಾಗಾರವಿಲ್ಲದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ "what a waste of Energy" ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಿ. ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯರ ಖಾಸಗೀ ಪತ್ರ ಮುಂತಾದ ಪತ್ರಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ ಆದಿಯಾಗಿ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಅಳಿದುಳಿದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿ ಆಯಾ ವಿಷಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ, The Mysore letters and Dispatches of the Duke of Wellnigton 1799-1805, Printed Verbatim from the orignial Manuscripts ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಯನ್ನು (Catalogue)ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ.